KOVÁCS ISTVÁN

Az üzletszerű kéjelgéssel kapcsolatos rendőri visszaélések etikai vonatkozásai

A korábbi történelmi korok nagy részében a közösséget alkotó ember harmóniában élt a környezetével, a társadalmi együttélés szabályait, a normákat nem hagyta figyelmen kívül. Korunkban ezt a harmóniát a nyereség, a profit és a magánérdek váltotta fel. A gazdasági, politikai és egyéni érdekek, a pillanatnyi örömek minden más szempontot maguk alá gyűrnek.

Az élet minőségének romlása, az egyenlőtlen gazdasági versenyek, a jövő generáció esélyeinek a kockáztatása, az érdekalapú nemzetközi együttműködések, a természeti katasztrófák, a törvénytelen pénzszerzés lehetősége, a korrupció az egész társadalmat, civilizációt veszélyezteti. Többségében e jelenségek együttese döbbsenhet rá az embereket az etikus viselkedés fontosságára, az ehhez kapcsolható kérdések megválaszolására.

Ez a szörnyű válság, amely ma a világban tapasztalható, joggal tekinthető a társadalmi, gazdasági és állami szervezeti létformákban már bizonyos idő óta megfigyelhető válságjelek eredőjének. Ennek a szem előtt tartásával azonnal nyilvánvalóvá lesz, hogy a társadalmi, gazdasági és állami létformák – a kapcsolódó tulajdonságok – nem szigetelhetők el egymástól úgy, hogy azok egymást kölcsönösen meg ne határoznák.

A gazdasági élet mint a társadalmi lét anyagi alapja befolyással van a társadalom fejlődésére, irányaira és formáira, továbbá a társadalomgazdasági érdekek eszköze és hordozója is lehet, míg politikai életformaként pedig igyekszik megteremteni a neki legmegfelelőbb gazdasági organizációt. A kölcsönhatás előfeltételei és formái a társadalmi, gazdasági és állami organizációs formák különfélesége szerint sokféleképpen nyilvánulnak meg. E kölcsönhatások összességében egy immanens célhoz vezetnek, a társadalmi, gazdasági és állami létformák összhangjának megteremtéséhez.

A közösségi cél nemcsak a társadalmi, gazdasági és állami organizációk szociális meghatározottságát és rendeltetését jelzi, hanem az ember természetében gyökerező és általa igényelt jót jelképezi, amely szociális jellegével megoldja az önérdék és a közérdek konfliktusát.¹

¹ Lacza István: A társadalmi, gazdasági és állami lét legfőbb kérdéseinek és elméleti alapjainak vizsgálata a közjó szempontjából. A nemzetközi és hazai szociálpolitika fejlődése és jelenlegi mérlege. Szent István Társulat, Budapest, 1943, 12. o.

Tanulmányomban a rendőri etikai kódexben foglalt szabályrendszert elemzem, valamint vizsgálom egy általam kiválasztott és feldolgozott üzletszerű kéjelgés elősegítése bűncselekmény kapcsán keletkezett jogerős bírósági ítéletben foglalt korrupcióval kapcsolatos rendőri visszaéléseket.

Hipotézisként állítottam fel, hogy a korrupció és az etika szoros összefüggésben áll egymással, a korrupció ebben a térben a hatalomgyakorlás útján érvényesül. Hipotézisem szerint korruptnak és erkölcstelennek az tekinthető, akinek valamilyen hatalma van, azt valamely formális – köz-/magán- – szervezettől kapta, és ezzel a hatalommal saját maga vagy más javára visszaél, abból előnyt kovácsol vagy azzal hátrányt okoz.

Tanulmányom során kvalitatív kutatási technikát és módszert – a dokumentumelemzést – alkalmaztam, amelynek segítségével a feldolgozott dokumentumokban található összefüggéseket és jellegzetességeket feltártam, azokat elemeztem, értékeltem, összegeztem, végül pedig levontam a megfelelő következtetést, konklúziót. Ennek eredményeképpen születhetett meg az aktuális tanulmányom a rendőri etika és erkölcs világáról.

Etika és erkölcs

Az etika szó az ógörög *ethosz* szóból ered, amely eredeti jelentésében legelőt jelentett, átvitt értelemben egyszerre tartalmazta az erkölcsöt, a szokásokat, a helyes magatartást, az emberi együttélést szabályozó normákat.² Egyes gondolkodók a fogalom eredetét a szintén ógörög *éthosz* szóhoz kapcsolják, amelynek jelentése inkább az erényhez, karakterhez és a jellemszilárdsághoz áll közelebb.³ Bár etikai alapelveket, megfontolásokat már az ősi indiai, kínai írásokban és az ókori vallások tanításaiban is találunk, *Arisztotelész* tárgyalta először elkülönült gyakorlati filozófiai diszciplínaként (elválasztva az ökonomiától és a politikától) és ő alkotta meg az első önálló etikai műveket (egyebek között a fiához írt *Nikomakhoszi etikát*).

Egyes filozofok az etika önálló kialakulását *Szókratész* munkásságához kötik. *Freeman* és *Gilbert* gyakorlatiasabb definíciója szerint az etika azt határozza meg, hogy mi a jó és helyes viselkedés.⁴

2 Hóruczi László: Bevezetés az etika és a morál történetébe. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 1994, 30. o.; Nyíri Tamás: Alapvető etika. Szent István Társulat, Budapest, 2004, 25. o.

3 Turgonyi Zoltán: Etika. Kairosz Kiadó, Budapest, 2003, 44. o.

4 Edward Freeman – David Gilbert: Corporate strategy and the search for ethics. Sage Publications, Inc., New York, 1988, p. 9.

Az etika gondolköréhez szorosan kapcsolódóan azonnal megjelenik az erkölcs fogalma.⁵ Az erkölcs több síkon értelmezett komplex társadalmi jelenség, amely a társadalmi együttélés szabályozóinak egyikeként határozható meg. *Nyíri* definíciója szerint az erkölcs olyan történelmileg kialakult szabályoknak és értékeknek az összessége, amelyet egy emberi közösség általánosan elismer és magára érvényesnek tart. Mind az egyéni etika, mind az egyéni erkölcs alakításában nagy jelentősége van a társadalmi konszenzusnak, amely az egyes helyzetekben alapvetően befolyásolhatja a viselkedést.

Az etika és erkölcs tehát összefoglalásképpen – a laikus számára – nagyrészt az emberi tettek, cselekedetek az erkölcsi jó és rossz szempontjából való vizsgálatára hivatott. A fogalmak további tanulmányozása viszont nagyon eltérő dolgokat, jelenségeket foglal magában.

Az etikán belül megkülönböztetünk filozófiai, normatív, különös, illetve alkalmazott etikát, valamint azok alcsoportjait. A morál- vagy filozófiai etika az erkölcsi kategóriák tartalmát vizsgálja, azaz azt próbálja meg tisztázni, hogy mit jelentenek a helyes, a jó, a helytelen, a rossz stb. fogalmak. A normatív etika azt taglalja, hogy az adott körülmények között milyen adott magatartást kell tanúsítanunk, hogyan viselkedjünk, miként éljük az életünket. Az alkalmazott etika a normatív etika részének tekinthető, egyes hivatások – rendőri, orvosi, ügyvédi stb. –, területek, problémák beható vizsgálatát tekinti feladatának.⁶ Az etika szoros összefüggésben áll az erkölccsel.

Az erkölcs – az előbbi fogalmak meghatározásából eredően – egy szabályozórendszer. Adott társadalmon belül eszközként működhet az egyének magatartásának alakítására, befolyásolására. Szabályozásként arra hivatott, hogy az egyénnel betartassa és elfogadtassa az erkölcsi normákat. Ugyanakkor feltételezhető, hogy a társadalom tagjai számára – akik megismerik, elfogadják az értékeket, törvényeket – nem külső kényszer, hanem belső igény az etikus magatartás elsajátítása. Azok, akik a társadalmi együttélés szabályaival ellentétesen cselekednek, a jog eszközürendszerén keresztül szankcionálhatók.

A szankcionálás mellett ráadásul az etikai szabályokon keresztül a társadalom rosszalló értékítéletével is szembesülnek.⁷ Az etika által közvetített értékek többre hivatottak, mint hogy íratlan törvényként fogadjuk el őket. Többre, hiszen a társadalom tagja egyrészt elfogadja, gyakorolja és betartja a

⁵ Angyal Ádám: *Nézetek az erkölcsről*. Aula Kiadó, Budapest, 2003, 11. o.

⁶ Peter Singer (ed.): *A Companion to Ethics*. Blackwell. United Kingdom, 1993, p. 27. [Blackwell Companions to Philosophy]

⁷ Szegő Katalin: A moralitás problémája Hegel filozófiájában. *Korunk*, 1981. november, 814. o.

morális törvényeket, másrészt viszont a formálásában is részt vesz. A társadalmat alakító közösségek, az abban kialakult szituációk, helyzetek az egyének számára nagyon eltérő lehetőségeket kínálnak, szabadságuk, függetlenségük, választásuk, döntésük szélső értékek között váltakozhat.

Osztom *Csillag Sára* véleményét, miszerint az etikai, erkölcsi gondolkör sajátossága, hogy mivel az emberek döntéseihez, viselkedéséhez, cselekedeteihez kötődik, a jó és helyes életvitel és cselekvés fogalma köré koncentrálódik, a kapcsolódó dilemmák nagy valószínűséggel minden embert foglalkoztatnak életük valamely (egyeseknél több) periódusában, ám az opcionális döntés meghozatala mindig az egyén választásán múlik.⁸ Mindazonáltal léteznek olyan csoportok, amelyekre hivatásuknál fogva meghatározott társadalmi normák, etikai szabályok vonatkoznak és azokat a szolgálati idejük alatt és azon túl is megtartani kötelesek. A megállapítás a rendvédelmi, honvédelmi és közigazgatásban dolgozókra maximálisan érvényes.

Tanulmányom a rendvédelemben dolgozókat kívánja segíteni. A rendvédelmi tevékenység során hozott döntések objektív és szubjektív feltételeken alapulnak, illetve számos szempont befolyásolja annak a tartalmát. Önmagában nem elegendő az a követelmény, hogy a döntés feleljen meg a tételes írott jog betűjének, hiszen ez merev, nem egy esetben méltánytalan kimenetelhez vezetne, illetve sok esetben kijátszható lenne a jogalkotó tényleges akarata és célja. A döntés meghozójának – az államigazgatással érintett érdekek összetett és egymásra ható volta miatt – számos más körülményre, így kiemelten hivatásetikai szempontokra, megfontolásra, magatartásra is szüksége van. Ismerni kell az egyes érdekek szerepét, célját, működési mechanizmusát a társadalmon belül.

Az államigazgatásban, rendvédelmi pályán dolgozó személynek tisztában kell lennie a döntése következményeinek minden vonatkozásával és kihatásával. Az állam szerepvállalásának ártértékelésével egyre nagyobb lett a veszélye az államigazgatási döntések torzulásának, annak, hogy ezek a döntések nem minden esetben felelnek meg a társadalmilag elvárt és követendő normáknak. Az államigazgatásban, rendvédelmi területen dolgozók vonatkozásában ezért is fogalmazódik meg többletkövetelményként, hogy egységes hivatásetikai kívánalmak szerint végezzék a munkájukat.

⁸ Csillag Sára: Az emberi erőforrás menedzsment mint morális útvesztő, etikai kérdések az emberi erőforrás menedzsment tevékenységben. PhD-értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem Vezetéstudományi Intézet, Budapest, 2012, 13. o.

Rendőri etika

A rendőrség alapvető társadalmi rendeltetése és feladata koronként eltérő. A ránk maradt történelmi források, törvények, rendeletek, az állami irányítás egyéb jogi eszközei segítettek abban, hogy a feladatát, szerepét, szerkezetét és társadalmi rendeltetését – koronként – megérthessük. A globalizált, felgyorsult világunkban a rendőri szervek munkája a huszonegyedik században a rendvédelem területén a szolgáltatások nyújtása lett. Gondolok itt például arra, hogy szorosabb együttműködések alakultak ki a közbiztonság javításában részt vevő szervezetek között, együttesen a közrend és közbiztonság, valamint a közösség igényének megfelelően kerül sor az erőforrások felhasználására is.

A rendőrség törekvései között szerepel a jogszabályok betartatása és betartása, a bűnelkövetők igazságszolgáltatás elé állítása, ebből adódóan a magyar rendőrség legfontosabb feladata a közbiztonság fenntartása és a belső rend védelme. Ennek érdekében megelőzi és felderíti a bűncselekményeket, közreműködik a szabálysértések megelőzésében, feltárásában, eljár a külföldiek magyarországi beutazásával, tartózkodásával és letelepedésével kapcsolatos ügyekben. Közlekedési hatósági feladatai mellett eljár a kábítószerrel, fegyverrel, atomenergiával vagy egyéb veszélyes anyagokkal kapcsolatos ügyekben. A rendőrség köteles fenntartani a közterületek rendjét, védi a kiemelt intézményeket, épületeket. Katasztrófahelyzetben védelmezi az embereket, segítséget és felvilágosítást ad a rászorulóknak és együttműködik a helyi hatóságokkal, intézményekkel.

Ahhoz, hogy ezeket az alapvető feladatait és társadalmi rendeltetését jogszerűen és szakszerűen gyakorolni tudja, illetve a kiemelt bűncselekmények elkövetőit felderítse, a nyílt eljárásokon kívül olykor-olykor operatív nyomozást végeznie (titkos adatszerzés, titkos információgyűjtés).⁹ Továbbá ahhoz, hogy az államtól kapott társadalmi rendeltetésének megfelelhessen, szüksége van arra, hogy megkapja az állampolgárok megbecsülését és támogatását. A megbecsülés és támogatás mércéjét az állampolgárok alakítják.

Az állampolgárok egyre szigorúbb követelményeket támasztanak a közszolgálat és az általa nyújtott szolgáltatások színvonala iránt, ezeknek az egyre szűkösebb költségvetési forrásokból, a hagyományos, régen jól bevált munkamódszerekkel, szervezeti kultúrával és alkalmazotti hozzáállással már nem lehet megfelelni. A politikai igények, a gazdasági körülmények és a tár-

⁹ Kovács István: A GPS előnyei, alkalmazásának hibái – egy kerítés bűncselekmény kapcsán. Belügyi Szemle, 2014/5., 135. o.

sadalmi kívánalmak készítetik a közszolgálati és a rendvédelmi szerveket tevékenységük minőségének fejlesztésére.¹⁰

A követelményeknek való megfelelést döntő mértékben a rendészet kultúrája és a rendőri szervezetek értéke határozza meg. A testületen belüli kultúra segíti az elvárt viselkedést és fegyelmet, támogatja a hivatásosok összetartozását, csökkenti a konfliktusokat, pozitív hatást fejt ki a munka stabilitására, a rendőrök erkölcsére, elégedettségére. Képes a rendészet arculatának alakítására, ismerteti az erényeket, domináns értékeket és előnyöket. Tükrözi a rendészet filozófiai alapjait, eszméit, nézeteit.

A rendőri szervek erkölcsét ez a kultúra különbözteti meg más szervezeti formákétól. Ebbe a körbe tartozik, hogy a szervezeten belül az emberek elsajátítják a normákat, az értékeket, a nézeteket, a szokásokat, egyesítik az egyének véleményét, mérlegelik a viselkedési formákat, mintaképeket, és kényszerítik a tipikus szelektív hozzáállást.¹¹ A kialakult szervezeti kultúra viszont negatívan és pozitívan is befolyásolható, veszélyeztetve vagy segítve a szerv működését. Negatív példa a titoktartási kötelezettségek megszegése, a korrupció, a rendőri visszaélés, a rendőri erőszak. Tipikus megjelenési formája az elfogultságban (jogszabályból adódó kötelezettség szubjektív megítélése, például tanúkihallgatás), verbális és nonverbális agresszió kifejezésében, előnyök megszerzésében és felhasználásában tükröződik. Pozitív példa a rendőri szolidaritás, az együttműködés, a feladattól adódó kötelezettségek hivatástudatszerű és magas szakmai színvonalú végrehajtása is.

A szervezeti kultúra megtartására és fejlesztésére segítségül van az erkölcs, az etika és az etikai kódex is. A rendvédelmi pályát választók – és a hasonló területen dolgozó emberek – kölcsönösen összekapcsolódó tevékenysége akkor válik eredményessé, ha az a jogszerűség alapelve mellett az uralkodó erkölcsi normáknak is megfelel, az erkölcsi tényezők is érvényesülnek.

A rendőri hivatást bizonyos erkölcsi kötelezettség és felelősség jellemzi, amely a szakmai etikában, a szakmai etikai kódexben testesül meg. Ez a szakmai etikai kódex szabályozza, irányítja és koordinálja a szakma képviselőit, meghatározza azt, hogy a személy a szolgálat idején és azon kívül milyen magatartást kell hogy tanúsítson, egy adott helyzetben mit tegyen. A rendvédelmi területen dolgozóknak így nagy súlyt kell fektetniük a szakmai hírnévre, becsületre és erkölcsre egyaránt. A kódex nemcsak a magatartási szabályokat jelöli meg, hanem bizonyos jogszabályi rendelkezéseket, és a

¹⁰ Kopasz Árpád: A minőségirányítás aktuális kérdései és a fejlesztés irányai a rendőrségi szervezeteknél. Magyar minőség, 2003/8–9., 2. o.

¹¹ Karol Murdza: Policajná kultúra. Policajná teória a prax. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2009, 41. o.

korruptió elleni harc fontosságát is hangsúlyozza. A kódex továbbá védi a szakmai hovatartozást, véd a nem indokolt támadásoktól is. A társadalomban tiszteletet, bizalmat és elismerést kelthet. Az etikai kódex a hivatásosok kötelező dokumentuma, a közértékelés forrása, a társadalomban növeli a hivatás presztízsét, és segíti az adott hivatás tagjainak amorális viselkedése megelőzését. A kódex regulatív jellegű, védi a közérdeket, elfogadja a hivatás jellegzetességét, ellenőrizhető és ellenőrzött. Az etikai kódex tárgya normák rendszere, szabályozza a szakma tagjainak kollégákkal, a társadalommal és az ügyfelekkel kapcsolatos felelősségét egyaránt. A kódex szabályokat és elveket tartalmaz, amelyek kifejezik a szakma erkölcsi ideáljait, valamint írásos formában megszabja a tiltásokat és rendeleteket. Ezeknek a normáknak a betartását a társadalom elvárja a szakma képviselőitől.¹²

A rendvédelmi területre számos erkölcsi vonás és speciális szabály vonatkozik. A rendészeti tevékenység joghatást kiváltó következménye közvetlenül az állampolgárokat érinti, rájuk kötelező mozzanatot tartalmaz, a mozzanatok pedig befolyásolhatják a végzett munka társadalmi megítélését, ami fokozza az etikai tartalmak fontosságát. Továbbá ezzel összefügg az is, hogy a rendőrök munkavégzését jobban figyelemmel kíséri a társadalom, cselekedetük a legtöbb esetben példaértékű, erkölcsi indíttatású megnyilvánulásaik szembeötlők. Az erre való tudatos odafigyelés követelmény is egyben. A hivatkozott feladatrendszer kiemeli a rendőrség – közvetve vagy közvetlenül – szolgáltató funkcióját, a társadalomban élő emberek szubjektív biztonságérzetének javítására való hivatottságát.

A feladatok teljesítése mindig emberekkel kapcsolatos. Ezt a munkát sosem lehet az etikai szabályok érvényesítése nélkül eredményesen végezni. Magán- és szakemberként sem élhetnek más erkölcsi megfontolások szerint. A rendőrség fő feladata a bűncselekmények megelőzése, megszakítása és felszámolása. Mindig ügyelni kell azonban arra, hogy a rendőrség funkciójának és feladatának elvégzéséhez szükséges hatalom alapja egyrészt az a társadalmi közmegegyezés, amely a rendőrség létéből, akcióiból és viselkedéséből született, másrészt az a képessége, amellyel megszerzi és megtartja a közösség bizalmát.

Thompson szerint a helyes etikai kódex az erkölcsi alapelveket általában a politikai életre vonatkoztatja. Általánosan elmondható, hogy a morális alapelvek meghatározzák azokat a jogokat és kötelességeket, amelyeket az egyénnek tiszteletben kell tartania, amikor mások vagy a társadalom jólétét

¹² Uo. 47. o.

érintő kérdésekben jár el, másfelől pedig azokat a feltételeket, amelyeket minden kollektív gyakorlatnak, illetve politikának ki kell elégítenie, amennyiben az előbbihez hasonlóan az egyének és a társadalom jólétét érintik.¹³ A magyar rendőrség hivatalos etikai kódexe megfelel a Thompson meghatározásában foglaltaknak.

Megalkotásának célja volt, hogy erkölcsi iránymutatásul szolgáljon mind a szolgálatban, mind a szolgálaton kívül tanúsítandó magatartások tekintetében, morális alapot nyújtson a felmerülő szakmai döntésekhez, egyben megfelelő védelmet kínáljon mindazoknak, akik normakövető módon járnak el, továbbá zsinórmértékül szolgáljon a kifogásolható, a hivatáshoz nem méltó magatartások felismeréséhez. Az etikai kódex tizenhárom pontban sorolja fel azokat a fogalmakat, amelyek iránymutatásul szolgálnak a tanúsítandó magatartások tekintetében¹⁴.

A köz szolgálatáról és a testülethez tartozásról a kódex a következőket tartalmazza: A rendőr szolgálatát a törvényekben kifejeződő társadalmi akaratnak megfelelően, a köz érdekében, a társadalom által megteremtett lehetőségek között látja el. Önként vállalt hivatása vonatkozásában különleges társadalmi elvárások érvényesülnek, ezekre a szolgálati viszonyának fennállása alatt mindvégig figyelemmel kell lennie. Hivatását az előírások és a vezetők utasításainak betartásával, az esküjében foglaltak szerint gyakorolja, tudása legjavát nyújtva. Cselekedeteivel erősíti a testület belső egységét és a szervezet jó hírnevét. Számomra a fejezet két alapvető követelményt támaszt a hivatásosok tekintetében: elsőként, hogy a rendőrség alapvető feladatait kizárólag törvények szabályozhatják és a rendőr e szerint köteles eljárni, másodszor pedig a normák kizárólag társadalmi konszenzuson alapulhatnak. A rendőrség alapvető feladatait egy társadalmi-gazdasági környezetben gyakorolja, a jogérvényesítés visszahat rá, azoktól elvonatkoztatni nem lehet. A kódex a közszolgálati tevékenység körében legfontosabb tartalmi elemnek a közérdek szolgálatát határozza meg. De mit takar a közérdek kifejezés?

Magyarország alaptörvénye nem tér ki ugyan a „közérdek” szó értelmezésére, mindazonáltal több szakaszban célként határozza meg.¹⁵ Legnagyobb segítségünkre a büntető- és polgári jog van. A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény – Magyarország alaptörvényéhez hasonlóan – több eset-

13 Dennis Thompson: A közszolgálati etika lehetősége. In: Gulyás Gyula: Közszolgálat és etika. Helikon Kiadó, Budapest, 1997, 34. o.

14 A rendőri hivatás etikai kódexe. Hatályos 2007. augusztus 1-jétől.

15 Magyarország alaptörvénye. Hatályba lépett 2012. január 1-jén. „29. cikk – a közérdek védelmezőjeként az Alaptörvény vagy törvény által meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol –”

ben használja a közérdek fogalmát, keretszabályozásképp alkalmazza.¹⁶ A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény szintén több esetben használja a közérdek fogalmát. Felvetődik a jogos védelem, a végszükség, valamint a gazdasági titok megsértése bűncselekmény törvényi tényállásaiban is. A törvény értelmező rendelkezései nem, de az erre a célra megszerkesztett kommentár meghatározza a közérdek fogalmát, amely mint a keretet kitöltő szabályozás a többi jogág vonatkozásában is irányadónak tekinthető.¹⁷ Ennek kapcsán a rendőr magatartása etikusnak és erkölcsösnek tekinthető, és akkor végzi a munkáját helyesen, ha a jogszabályi rendelkezések alapján, a társadalom érdekében jár el. De mi történik, amikor a munkavégzésből adódó érdekek ütköznek a társadalmi érdekekkel? Lojális marad-e a hivatásos a szervezethez? A kódex az egyéni érdekekhez képest egyértelműsíti a közjó elsődlegességét, közhatalmi tevékenység lévén pedig különleges társadalmi követelményeket fogalmaz meg, amelyek a hivatásosra kötelező érvényűek. Az összetevők garanciális szempontot jelentenek a morális analógiák felszámolására. Az előbbieket összehangolt végrehajtásával a rendőrség jó hírneve alapozható meg. A rendőrség jó hírnevének védelme azért került önálló erkölcsi szabályként a kódexbe, mert az állampolgárokkal való együttműködésnek, a testület hatékony működéséhez szükséges közbizalom megerősítésének és megtartásának feltétele.¹⁸

A tisztességről és az információról a kódex a következőket írja: a rendőr becsületes, fegyelmezett, kötelességtudó, visszautasít minden olyan tartalmú nyílt vagy burkolt kérést, amely az előírásoktól való eltérésre irányul. Elutasítja a korrupciót, annak valamennyi formája ellen fellép. Elutasít minden olyan ajándékot, előnyt vagy szívességet, ami alkalmas lehet elfogulatlanságának kétségbevonására. Rendőri mivoltát, a tudomására jutott információkat jogtalan előny szerzésére, hátrány okozására nem használja, annak még a látszatát is elkerüli. A rendőr betartja a titok- és adatvédelmi rendelkezéseket, szolgálatban és a magánéletben egyaránt. Kerül minden olyan megnyilvánulást, ami a szervezetről, annak tevékenységéről, feladatairól, valamint tagjairól félreérthető, félrevezető vagy szükségtelen információk nyilvánosságra jutását teszi lehetővé.

¹⁶ A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény. Hatályba lépett 2014. március 15-én. „XXXVI. cím – a kötelezettségvállalás közérdekű célra”

¹⁷ A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény. Hatályba lépett 2013. július 1-jén. „...minden, ami az államot, a társadalmat, azok intézményeit, valamint meghatározott csoportjait érinti...”

¹⁸ Gecse Gábor – Volter Zsolt: A rendőri hivatás etikai kódexe. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 2009/X., 81. o.

Számomra a fejezet a kódex legkiemelkedőbb és etikai szempontból legrelevánsabb rendelkezéseit taglalja. A becsület, fegyelmezettség, kötelességtudat olyan alapvető morális erénynek tekintendő, amelynek tanúsítása minden embertől minden embertárs irányába elvárható. Még nagyobb felelősség hárul azonban az olyan személyekre, akik egy szervezet nevében társadalmi feladatot látnak el. A becsület magában foglalja az igazmondást, a hűséget, a lojalitást, a saját és mások törvényes jogainak az elismerését és tiszteletben tartását is. A fegyelem nélkülözhetetlen tulajdonság ahhoz, hogy a szervezetben belül a cselekedetek összehangoltak legyenek, a jogi, erkölcsi és politikai normák végrehajtása a rend megszilárdítását célozza. A kötelesség szorosan összefügg a felelősséggel, az öntudattal és a lelkiismerettel.

Az etikai kódex – a büntető jogszabályhoz hasonlóan – tilalmazott magatartásként sorolja fel a rendőri tevékenység korrupcióval kapcsolatos mozzanatait. *Dékány Tamás* szerint a korrupció ott virágzik, ahol a kormányzati stratégiának megfelelően az illetékesek a közvagyonot magánkézbe áramoltatják át, privatizálnak.¹⁹ A szerző szerint a társadalmi igény ellenére Magyarországon még nincs széles körben elismert és ismert etikai normarendszer, amely a közszférában dolgozók munkáját erkölcsi alapon befolyásolhatná.

Nagy hangsúlyt kap továbbá a döntésbefolyásolást, döntésmegvásárlást előidéző korrupció. A rendőrség az utóbbiban érintett, tekintettel arra, hogy a hivatásosok nap mint nap kapcsolatba kerülnek a magánszféra szereplőivel. Ha az állampolgárokkal kapcsolatos intézkedések törvényesség szempontjából megkérdőjelezhetők, akkor az felmérhetetlenül nagy károkat okozhat a bűnüldözésre kijelölt rendvédelmi szervnél. A szabályozás csupán keretként jelöli meg a tilalmazandó magatartások körét, azt tartalommal nem tölti ki. Például az ajándékok elfogadása vagy az adat- és titokvédelmi előírások megszegése. A norma tiltja az ajándék elfogadását, de tételesen nem határozza meg, hogy a rendőr milyen értékű, mértékű ajándékot, előnyt, szíveséget nyújthat vagy fogadhat el. Továbbá tiltja az információk árusítását, adásvételét, bármilyen előnyre váltását, de a hozzá kapcsolódó magatartást – szándékos, gondatlan alakzat – nem nevezi meg. Leszögezi azonban, hogy tiltottnak tekintendő minden olyan előny elfogadása, és információ áramoltatása, amely alkalmas lehet az elfogulatlan és objektív tevékenység megkérdőjelezésre. A fejezet értelmében a rendőr nem használhatja fel hivatásos minőségét jogtalan előny szerzésére, vagy jogtalan hátrány okozására, annak látszatát is kerülni köteles.

¹⁹ Dékány Tamás: Az etikai kódex fontossága a korrupcióellenes harcban. *Belügyi Szemle*, 2003/9., 47–48. o.

Az erőszakról, a hátrányos megkülönböztetés tilalmáról, az emberségről és a segítségnyújtásról a kódex a következőket írja: a rendőr erőszakot kivételesen, kizárólag a törvényes cél elérése érdekében, jogszerű formában és szükséges mértékben alkalmaz, törekszik a következmények mérséklésére. Kerüli a hatalmaskodást és az önkényes erőszak minden formáját. A rendőr elismeri és védi az emberi méltóságot, tiszteletben tartja az emberi és a személyiségi jogokat. Elfogulatlanul jár el nemre, korra, állampolgárságra, etnikai hovatartozásra, vallási és politikai meggyőződésre, társadalmi és vagyoni helyzetre tekintet nélkül. A rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit előítéletektől és indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz kínzást, könyörtelen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, és ezt mástól sem tűri el. Empátiával fordul embertársaihoz, védelmet és segítséget nyújt a rászorulóknak.

Tekintettel arra, hogy e három fejezet nagyban összefügg, számomra a következőket jelenti: egy laikus ember számára is világos, hogy bizonyos magatartási szabályokat be kell tartania ahhoz, hogy az adott társadalom része lehessen. Az olyan magatartási szabályok, amelyeket az adott állam alkotott, a társadalom minden tagjára kötelező érvényű, és az adott legitim főhatalom gyakorlásával kikényszeríthető. A jog egy adott államban kötelező érvényű és kikényszeríthető magatartási szabály, amikor azonban az emberi jogokról esik szó, hatalmas kivételre bukkanunk, hiszen egyetemes érvényű, emberi mivoltunknál fogva mindig megillet bennünket, függetlenül attól, hogy melyik ország területén tartózkodunk, vagy milyen nemzetiségűek vagyunk. Az emberi jogok alapja a másik ember iránti tisztelet elve. A kiindulási pontja, hogy bármely társadalom tagja, azaz minden ember erkölcsös és ésszerűen gondolkodó lény, akinek joga van ahhoz, hogy méltósággal kezeljék.

Az emberi jogok az összes emberre kiterjednek, hiszen egyetemesek: vannak olyan nemzetek, társadalmak, országok, vagy meghatározott csoportok, amelyek kizárólag rájuk vonatkozó pluszjogokat élvezhetnek, de az emberi jogok az összes embert megilletik. Mindez az Emberi jogok egyetemes nyilatkozatában ölt testet. E jogszabály korszakalkotó a világtörténelemben. A nyilatkozatot a világ különböző tájairól származó, különféle jogi és kulturális háttérű képviselők fogalmazták meg, az ENSZ-közügyülés 1948. december 10-én, Párizsban, a 218A (III) számú határozatával fogadta el. Ebben a nyilatkozatban rögzítették először, hogy azokat a jogokat, amelyek az embereket emberi mivoltuk okán megilletik, egyetemlegesen védeni kell.

A rendőrségnek az ezzel kapcsolatos jogszabályból adódó kötelezettségeit soron kívül teljesítenie kell. Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény elismeri minden ember jogát ahhoz, hogy egyenlő méltóságúként élhessen, azon szándéktól vezérelve, hogy hatékony jogvédelmet nyújtson a hátrányos megkülönböztetést elszenvedőknek, kinyilvánítva, hogy az esélyegyenlőség előmozdítása elsősorban állami kötelezettség.

Az egyenlő bánásmód követelménye alapján a Magyar Köztársaság területén tartózkodó természetes személyekkel, ezek csoportjaival, valamint a jogi személyekkel és a jogi személyiség nélküli szervezetekkel szemben e törvény rendelkezései szerint azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell eljárni. A rendőrségnek az ezzel kapcsolatos jogszabályból adódó kötelezettségeit soron kívül teljesítenie kell. A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény VI. fejezete rendelkezik azoknak az alkalmazható kényszerintézkedéseknek a köréről, amelyek mások személyes javait, testi épségét sérthetik, veszélyeztethetik. Garanciális szempont, hogy a kényszerítő intézkedések és eszközök alkalmazása kizárólag a törvényben meghatározott módon, célból az arányosság és szükségyszerűség alapelveivel összhangban történhet. Magyarország alaptörvénye hitvallásában rögzíti, hogy minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, ezektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani, azaz az emberi lét alapja az emberi méltóság.

Ebből következően az emberi méltóság védelme jogi értelemben nemcsak erkölcsi szempontból zárja ki a törvénytelen erőszak alkalmazásának lehetőségét, hanem egyben jogállamisági kritérium is, az ellen vétetni nem lehet.

Az emberi jogok sérülése az élet sok területét érinti: csorbul a gondolati szabadság, ami a legemberibb és az egyik legfontosabb emberi tulajdonság, gondolataink emelnek ki bennünket, általuk jutunk előre. Az ember alapvető szükséglete a testi-lelki szabadság. A szabadság korlátozása a lélek, a személyiség, a gondolkodás torzulását okozza. Az emberiség fejlődésének, fennmaradásának és jólétének alappillére a kultúra fennmaradása és fejlődése. Mindez háttérbe szorul. Az emberi kapcsolatok, az emberi közösségek, a társadalmi kapcsolatok leépülnek, torzulnak. Ez a jelen és a későbbi nemzedékekre egyaránt negatív hatással van. A gazdaság teljesítménye csökken. Egyfajta ellenállás nyomán, ahol a közösségi célok háttérbe szorulnak, az egyéni célok, illetve a túlélést, az alkalmazkodást szolgáló célok kerülnek előtérbe. A környezetre szintén romboló hatással van. Az alapvető jogokért való küzdelem során, illetve a sérelmek elszenvedésekor a megváltozott fon-

tossági sorrendben háttérbe szorul a környezet védelme, amely jóléti társadalmak esetében is extra erőfeszítéseket igényel. Miért fontos ez mindnyájunk számára, hiszen nem feltétlenül érintenek közvetlenül bennünket, távoli, ismeretlen emberekkel és országokban történnek. A népességnövekedés és a technikai fejlődés nyomán a távolságok csökkentek, egymásra ható globális rendszer alakult ki, nagyban megnövekedett a gazdasági, politikai és kulturális egymásra hatás. A gazdasági és kulturális mellett ez fokozottan igaz a környezeti hatásokra. Az emberi jogok megsértőit/elnyomóit alantas és önző érdekek vezérlik. Mindig erőszak áll mögötte, és erőszakot teremt. A történelem számtalanszor bebizonyította, hogy a társadalmi jólét és biztonság megteremtéséhez nincs szükség az emberi jogok tiprására, sőt ahol tiporják e jogokat, ott sosem alakul ki jóléti, fenntartható társadalom. Ezért közös felelősségünk és kötelességünk – nem kevésbé jól felfogott érdekünk – világszerte fellépni az emberi jogok tiszteletben tartása mellett.²⁰

A bajtársiasságról a kódex a következőket írja: a rendőr együttműködik a munkatársaival, velük kulturáltan, a kölcsönös tisztelet és megbecsülés szellemében érintkezik. Önzetlen támogatást nyújt, a problémák megoldását elősegítő légkör kialakítására törekszik. Tudását, gyakorlati tapasztalatait megosztja velük. Áldozatkészen védi a társai életét, testi épségét, óvja jó hírnevüket. Követi a jó példával előljárókat, elítéli az erkölcstelen magatartást tanúsítókat.

Egy jól működő, hierarchikusan felépített szervezet belső önszabályozó és alakító folyamatai kiszűrik az oda nem illő embereket és magatartásokat. Ne azt kövessük, aki folyamatosan megszegi a normákat, hanem a becsületes, hivatástudattal felvértezett embereket. A felelősségről a kódex a következők szerint rendelkezik: a rendőr szolgálati feladatai végrehajtásáért, döntéseiért jogi, erkölcsi és anyagi értelemben is felelősséggel tartozik. Döntési, cselekvési kötelezettségét mindenkor késedelem nélkül, aktívan vállalja, a felelősséget másra alaptalanul nem hárítja át. Hibás döntései következményeit lehetőségei szerint orvosolja. Tudatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős. A rendőr munkája során fegyelmi, kártérítési, szabálysértési és büntetőjogi felelősséggel tartozik.

A kódex nem a fogalmi körökben szereplő jogágak által tanúsítandó magatartás megszegése eseteinek taxatív felsorolásán keresztül mutatja be a felelősség kérdéskörét, hanem a felelősségvállalás erkölcsi követelményeit a

²⁰ Kovács István: Az emberkereskedelemhez szorosan kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények – különösképpen a gyermekprostitúció – áldozatai emberi jogainak hazai vonatkozásai. Polgári Szemle, 2014/3–6., 419–429. o.

laikus számára is érthető módon fogalmazza meg. A felelősség az egyén szempontjából a társadalom és önmaga által támasztott erkölcsi követelmények teljesítésének lehetőségét vizsgálja. Képes-e teljesíteni a vele szemben támasztott követelményeket, azok megfelelnek-e az objektivitás alapelvének, helyesen értelmezi-e az adott szituációra vonatkozó magatartási szabályt, felel-e az egyén azokért a következményekért, amelyeket külső körülmények generáltak és befolyásoltak. A munka minőségéről a kódex a következőket tartalmazza: a rendőr jól ismeri a tevékenységét szabályozó előírásokat, munkáját lelkiismeretesen, magas színvonalon, törvényesen, szakszerűen, hatékonyan végzi. Bővíti szakmai ismereteit, fejleszti képességeit. Az elkövetett hibák elemzésével mindent megtesz azért, hogy azok ne ismétlődjenek meg. A munkavégzéssel kapcsolatos kérdések, így minőségének megítélése, a munkához való viszonyulás a munkaerkölcs legfontosabb kérdései közé tartoznak. Két fő irányvonalát különböztethetjük meg: mesterség és hivatás. Nem kérdés, hogy a szolgálati viszonnal összefüggésben álló munkaviszony nem mesterségnek, hanem hivatásnak tekintendő. Az adott foglalkozás szakmai szabályainak az ismerete, a tevékenység jogszerűségének igazolására vonatkozó normák elsajátítása minden hivatásostól elvárható. Ha ezek sérülnek, akkor a hivatásos személy egyéni felelőssége megállapítható, így annak meg nem tartása fegyelmi, szabálysértési és büntetőjogi szankciót keletkeztet. A kódexben előírt hivatásetikai követelmények és a munkamorál együtt alkotják a rendőri hivatás gyakorlásának kereteit.

A megjelenésről a kódex a következőket írja: a rendőr megjelenésével is emeli a testület társadalmi megbecsültségét, tiszteletet és bizalmat ébreszt. Egyenruhája és polgári öltözéke tiszta, rendezett. Munkahelyén kerüli a szélsőséges, kihívó, alkalomhoz nem illő viseletet, rendben és tisztán tartja környezetét. A kódex megalkotói úgy gondolták, hogy a rendőri tevékenység akkor eredményes és hatékony, ha a rendőr megjelenése a lakosság körében bizalmat ébreszt. A kódexnek megfelelően a hivatásos állomány tagját több norma kötelezi a ruházattal kapcsolatos előírások betartására. A ruhanormákra vonatkozó rendelkezéseket a rendőr munkaidőben és azon túl is köteles megtartani. Véleményem szerint azonban a globalizálódó és felgyorsult világban ez nem mindig összeegyeztethető a naponta változó divattal és az extrém irányzatokkal.

A vezetőkről a kódexben a következők állnak: a vezető tiszteletben tartja a beosztottjai emberi méltóságát, gondoskodik róluk, megbecsüléssel és részrehajlás nélkül irányítja őket. Személyes példamutatásával is ösztönzi munkatársait, igényli és meghallgatja a véleményüket, tanácsaival és iránymuta-

tásaival segíti a munkavégzést. Betartja és betartatja a törvényeket, magas szintű követelményeket támaszt.

Tom Marshall részletezi a jó vezető tulajdonságait: a vezetők legelső lényeges jellemvonása az, hogy haladnak valamerre, vagyis olyan feladatokat és célokat tűznek ki maguk elé, amelyek valahol a jövőben valósulhatnak meg. Ezért érdeklődésük nem a múltra, hanem az előttük álló dolgokra összpontosul. Nem a befejezett, elvégzett dolgok foglalkoztatják őket, hanem a lehetőségek, amelyeket az idő horizontján látnak. Úgy is mondhatnánk, hogy a vezetők mindig úton vannak, célok felé tartanak, feladatok megvalósításán fáradoznak, és kinyújtják a kezüket az előttük álló dolgok felé.²¹ Egyetértek az álláspontjával, a rendőrségnek szakítania kell a parancsnokuralmi rendszerben a hierarchia csúcsán elhelyezkedő parancsnokszerével, és át kell térnie a vezetőmenedzser szemléletre.

A szolgálaton kívüli magatartásról a kódexben a következő áll: a rendőr magánéletében is példamutató, nem sérti a közérkölc és a jó ízlés szabályait. Lehetőségei szerint kiegyensúlyozott magánélet megteremtésére törekszik. Szabadidejében nem folytat olyan tevékenységet, amely összeegyeztethetetlen a hivatásával. Úgy alakítja a kapcsolatrendszerét, hogy ne kerüljön szolgálati jogosultságaival és kötelezettségeivel ellentétes függőségi helyzetbe. Véleményem szerint a rendőr szolgálaton kívüli magatartására vonatkozó előírások nehezen definiálhatók. A példaértékű magánélet, a közérkölc, a jó ízlés mind-mind szubjektív tényező, amely az adott életvitel és egyén személyiségének függvénye. Azt taxatív felsorolni és meghatározni nem lehet. Szerintem a kulturált, köznyugalmat támogató viselkedés tartozhat e körbe, minden olyan magatartás, amely ezzel ellentétes, közriadalmat, megbotránkozást kelt, az a kódex szerint etikátlannak tekintendő.

A kódex a közbizalomról a következőket írja: a rendőrség működéséhez a közbizalom elengedhetetlenül szükséges, ezért különösen károsnak tekinthetők azok a szolgálaton kívüli cselekmények, amelyek azt veszélyeztetik. A közbizalom súlyos veszélyeztetésére alkalmas magatartásnak tekinthető különösen: ha a rendőr szándékos vagy súlyos következménnyel járó gondatlan bűncselekményt követ el; ha tulajdon elleni szabálysértést követ el; ha felettese felhívása ellenére olyan szerencsejátékot üz, amely miatt súlyos anyagi függősége alakult ki; ha botrányos életvezetése vagy italozó életmódja miatt személyes tekintélyét a környezetében elvesztette; ha kábítószer fogyaszt;

²¹ Tom Marshall: A vezetés megértése. Új látások a vezetés újszövetségi fogalmának lényegéről. Magyar Keresztény Kultúraért Alapítvány, Budapest, 2009, 10. o.

ha bűnöző életmódot folytató személlyel nem szolgálati célú, elvtelen kapcsolatot tart fenn; ha nyilvánvalóan jogellenes szervezet rendezvényein rendszeresen megjelenik vagy annak tevékenységében részt vesz.

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény értelmező rendelkezései között a közbizalom definíciója nem szerepel, de a törvény egyértelműen kimondja, hogy ha a közbizalom sérül, akkor a fegyveres szerv hivatásos állományú tagja ellen méltatlansági eljárást kell kezdeményezni. A közbizalom súlyos megzavarásáról akkor beszélhetünk, ha a hivatásos bizonyítottan olyan cselekményt követ el, amely a közbizalom fenntartását objektíve súlyosan veszélyezteti. A veszélyhelyzet kialakulása elegendő a megvalósításhoz, nem szükséges a tényleges érdeksérelem bekövetkezése. A kódex taxatív, példálózó jelleggel felsorolja a lehetséges magatartások körét, de nem meríti ki az összeset.

Üzletszerű kéjelgés elősegítése

A Fővárosi Bíróság 2010. október 21-én meghozta a 7.B.7/2007/263. számú – a büntető törvénykönyv 207. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés szerint minősülő, folytatólagosan és üzletszerűen elkövetett kerítés bűntett, amely bűncselekményt a Btk. 137. § 8. pontjában meghatározott bünszervezetben követtek el – ítéletét a következő tényállás alapján.

Az elsőrendű vádlott a vádbeli eseményeket megelőzően hosszabb ideig táncoslányok külföldre közvetítésével, utaztatásával, illetve munkáltatásával foglalkozott. Munkája során tapasztalta, hogy a prostitúcióra egyrészt tömeges igény van, másrészt sok az olyan nő, akik – különböző okokból – megfelelő anyagi ellenszolgáltatásért szívesen vállalkoznak szexuális szolgáltatások nyújtására. Miután felismerte az ebben rejlő anyagi lehetőséget, ezért 2002-től kezdődően elkezdett üzletszerűen prostituáltak külföldre szervezésével, illetve külföldi munkáltatásával foglalkozni, e tevékenysége egészen a 2004. november 29-i elfogásáig tartott.

Az említett tevékenység jól jövedelmező, üzletszerű, hosszan tartó, olajozottan működő és biztonságos folytatása érdekében az elsőrendű terhelt egy olyan bünszervezetet hozott létre – elsősorban, de nem kizárólagosan, családtagjai, rokonai és közeli barátai, valamint azok ismerősei közreműködésével –, amelyben minden tagnak pontosan meghatározott és jól körülírt feladata volt. A bünszervezetet kezdetben maga az elsőrendű vádlott irányította, ő állt a hierarchia csúcsán. Azonban a szerteágazó, több külföldi országban működő és az

egyes országokban, több városban számos lakást üzemeltető bűnelkövetői csoport működtetéséhez – amely más azonos tevékenységet folytató külföldi bűnszervezetekkel is rendszeresen és üzletszerűen együttműködött – a szervezési és egyéb végrehajtási részfeladatok elvégzéséhez vádlott-társait vonta be.²²

A szervezett bűnözés összetett, logikai struktúrán keresztül felépített fogalom, legfőbb jellemzői a létszámban, a tevékenységben és a hozzá fűződő célban keresendők. Azaz: több, egymással szoros és rendszeres kapcsolatban álló személy, akik csoportba tömörülnek, céljuk, hogy a társadalomra veszélyes, súlyos bűncselekményeket kövessenek el, majd az abból származó hasznot és illegális jövedelmet – akár tevékenységüket törvényszerűen feltüntetve – megszerezzék. A sejtyszerűen felépülő csoportok akár önállóan, akár központi vezetés alapján is tevékenykedhetnek. Nyilván minél szorosabb az együttműködés, és kiterjedtebb a csoport és a hálózat, annál rétegszerűbben épül fel, alá- és fölérendeltségi viszonyok alapján. Akár egy hierarchikus szervezeti egység az államigazgatás területén.

A szervezett bűnözés a kriminológiában társulások, foglalkozásként üzött, hivatásos, általában vagyonszerző bűnözési formát jelent, amely munkamegosztáson alapul, magas fokú konspiráció mellett valósul meg, behatol a legális vállalkozásokba, esetenként a közhatalomba is. A társas bűnelkövetésben rejlő fokozott veszély tovább növekszik a szervezetben: a nagyobb létszám, a sorozatos elkövetés, az egyes bűncselekmények egyenként is jelentősebb súlya, a belső fegyelem, a gondos tervezés és a tevékenység szervezettsége révén. A szervezetet alkotó személyek hivatásos bűnözők.

A szervezett bűnözés jogi fogalmát maga a bűnszervezet kifejezés jelenti, amit több nemzetközi dokumentum is feldolgozott, tekintettel arra, hogy a szervezett bűnözés nemcsak egy adott államban, hanem a határokon átnyúlóan igen súlyos problémát keletkeztetett. A 2282/2000. (XI. 29.) kormányhatározat alapján a belügyminiszter aláírta az ENSZ keretében létrejött egyezményt a határon átnyúló szervezett bűnözés ellen.

Az egyezmény 2. cikkelye határozza meg a szervezett bűnözői csoport fogalmát. Az egyezmény alkalmazásában „bűnöző szervezet” a hosszabb ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoport, amely összehangoltan működik egy vagy több, ebben az egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény vagy törvénysértés céljából, közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekedve. Súlyos bűncselekmény pedig a legalább négyévi szabadságvesztés-büntetéssel vagy sza-

²² A Fővárosi Bíróság 7.B.7/2007/263. számú ítélete, 15. o.

badságelvonással járó intézkedéssel vagy súlyosabb büntetéssel büntethető törvénysértést megvalósító magatartás. Strukturált csoport a nem egyetlen bűncselekmény azonnali végrehajtására, és nem alkalmoszerűen létrehozott csoport, amelyben nem szükséges, hogy tagjai pontosan meghatározott szerepeket kapjanak, vagy hogy tagsága állandó legyen, illetve fejlett hierarchiájú legyen.

A szervezetek felismerték, nem elegendő, hogy az adott ország területén profitáljanak az illegális bevételekből, a tevékenységüket ki kell terjeszteniük külföldre is, hogy még nagyobb nyereségre tegyenek szert. Egyes szakértők szerint a szervezett bűnözés a világ huszadik leggazdagabb „szervezete” lett. Ez azt jelenti, hogy gazdagabb, mint a világ 191 államából 150. A világ „brutó bűnügyi terméke” a világkereskedelem értékének húsz százalékát teszi ki. A fogalom megalkotásakor másik fontos elem volt, hogy ezek a csoportok a törvényesség látszatát fenntartva próbálják meg a bűncselekményeket végrehajtani, ezért is nehéz a nyomozó hatóságnak felfednie a tevékenységüket.

Nyilvánvaló, hogy ezek tönkretesznek egy országot, egy térség gazdasági-szociális és kulturális életét, destabilizálhatják az ország gazdaságát, ronthatják a lakosság fizikai, egészségi és anyagi helyzetét (drogcsempészet), és az emberi jogok súlyos megsértését okozhatják (emberkereskedelem), ráadásul sokszor erőszakos cselekményekkel járnak együtt. A prostitúció ezernyi szállal kötődik a bűnözéshez. A pornográfia, a kábítószer-élvezet és -kereskedelem, az ember- és fegyverkereskedelem, a pénzmosás mind-mind szoros kapcsolatban áll a prostitúcióval.

A prostitúció a szervezett bűnözés egyik kiemelkedően jövedelmező üzletága, amelynek profitja akár kábítószer- vagy fegyverkereskedelemre is fordítható. A szexszalonok engedélyezett, legális működtetése esetén ez az üzletág a bűnözésből származó pénz tisztára mosására is alkalmas.

A „szabad” választás alapján, vagy valamely kényszer (például gazdasági) hatására prostitúciós életformában élők azon túl, hogy kizsákmányolják az „üzletszerzők”, a védelmükről „gondoskodó” prostitútorok, még társadalmi kiközösítés és megvetés is sújtja. Éppen ezért rendkívül nehéz szabadulni ezen életforma béklyójából. A prostitúciós célú nemzetközi emberkereskedelem áldozatainak esetében ez még inkább igaz. Ezeket a lányokat ugyanis adóssághiteléssel, zsarolással, fizikai és lelki terrorral és számos más eszközzel kényszerítik a prostitúció folytatására, így például a kábítószer-fogyasztásra kényszerítésen keresztül is.

A jelenség ilyen megközelítése alapján a prostituált maga inkább áldozat, akinek segítséget kell nyújtani abban a törekvésében, hogy kikerülhessen a

prostitúciós életformából. Ezen túlmenően minden erőfeszítéssel a gyermek- és fiatalkorúak prostitúcióba bevonásának megelőzésén kell fáradozni. A prostitúció és a prostitúció körül kialakult élősdű jellegű cselekmények (üzletszerű kéjelgés elősegítése, kerítés, kitartottság) elleni fellépés összehangolt, többdimenziós megközelítést igényel. Az ítéletben szereplő hivatásos személyek a szervezett bűnözés és a prostitúciós tevékenység elősegítésén fáradoztak.²³

Az ítélet tanulmányozásakor megállapítottam, hogy a jól felépített bűnszervezet tagjai között hárman is hivatásos állományuként, rendőrként szolgáltak. A tizennegyedrendű vádlott rendőrként teljesített szolgálatot, de az ítéletben foglaltak szerint leszerelték. A tizenötödrendű vádlott 1988. augusztus 1. óta teljesített hivatásos szolgálatot, majd 1992. április 1-jén járőr lett, 1998. május 1-jétől pedig segédelőadóként dolgozott. A tizenhatodrendű vádlott 1997. július 1. óta teljesít hivatásos rendőri szolgálatot, feladata a Magyarországra érkező külföldi állami és kormány szintű védeltséget élvező delegációk, illetve minden közlekedést érintő rendezvény rendőri biztosítása.

A szervezetben szereplő vádlottak részfeladatokat láttak el. Míg a bűncselekménnyel kapcsolatos adminisztrációs és szervezői tevékenységet civilek végezték, addig a „piszkos munka” a rendőrként dolgozóké volt. A civilek feladata volt a szexmunkára jelentkező prostituáltak beszerzése; a nők és a bevételek nyilvántartása; a külföldön lévő – bordélyházként működő – lakások üzemeltetése; ott a prostitúcióhoz szükséges és megfelelő körülmények, valamint tárgyi feltételek megteremtése; a prostituálnak jelentkező nők fényképes portfóliójának és internetes hirdetésének elkészítése; a külföldre és a haza utazás részleteinek pontos megszervezése; az egyes turnusokban külföldre utazó nőknek konkrét időpont adása; a prostituáltakkal történő egyeztetés; a lakásokban felmerülő problémák intézése; és esetenként a prostituáltak vagy más megbízottak által Magyarországra hozott pénz beszedése.

Az első- és másodrendű vádlott számos esetben „munkaalkalmassági vizsgálatot” is végzett a jelentkezőknél, ami azt jelentette, hogy meztelenre vetkőztette a jelentkezőt, és szemrevételezte, megfelelőek-e a testi adottságai a szexmunka elvégzésére, sok pénzt fog-e keresni, mert érdeklődni fognak utána a vendégek.

Az előbbieken túlmenően a rendőrök biztonsági feladatokat láttak el, valamint több esetben hivatali mivoltuknál fogva rendőrségi ügyeket simítottak

²³ Kovács István: A szervezett bűnözés két alappillére: az emberkereskedelemhez kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények valamint a kábítószer-kereskedelem összefonódása. Nemzetbiztonsági Szemle, 2014/4., 86–90. o.

el. A biztonsági emberek folyamatosan készenlétben álltak, és utasítás alapján elszámolási vagy bármilyen más vita esetén azonnal beavatkoztak. Ezt erősítette meg a nyolcadrendű vádlott teljes beismerő vallomása. Emlékezete szerint fejenként és naponta húsz eurót kapott a lányoktól a szolgálataiért. A rendőr vádlottaknak a helyszínen egyértelműen kiderült, hogy prostituáltak mellett fognak dolgozni biztonsági őrként és azt is tudták róluk, hogy hirdetés alapján jelentkeznek a partnerek. Saját tevékenységét úgy jellemezte, hogy a vendégek és a lányok közötti nézeteltérések, szóváltások rendezése volt a feladata. 2004. februártól 2004. novemberig többször dolgozott biztonsági őrként a prostituáltak mellett külföldön, alkalmanként húsznapos turnusokban. Megjegyezte, hogy minden alkalommal a lányok felügyelete volt a munkája, és a pénzt is tőlük kapta. A biztonsági emberek is váltották egymást, húsznapos periódusokban dolgoztak, és ezalatt minden a lakásban dolgozó prostituálttól fejenként napi húsz eurót kaptak.

Továbbá a tizennegyedrendű vádlott – aki ekkor még rendőrként dolgozott – a 2004. november 6-án az akkor még szolgálatot teljesítő tizenötödrendű vádlott megkeresése alapján arra kérte a szolgálatot teljesítő tizenhatodrendű vádlottat, hogy kötelességét megszegve adja vissza tizenötödrendű terhelt ismerősének a forgalmi engedélyét, amit nem sokkal korábban azért vont be egy közúti ellenőrzéskor, mert az általa vezetett személygépkocsi forgalmi engedélye 2004. október 2-án lejárt. Ez után a tizenhatodrendű vádlott – hivatali kötelességét megszegve – szolgálati helyén a zárt szekrényben tartott forgalmi engedélyt nem iktatta a szabálysértési eljárás lefolytatása céljából, hanem azt a tizennegyedrendű vádlottnak két üveg likőr ellenében eljuttatta. A bevont forgalmi engedélyt a tizennegyedrendű vádlott 2004. november 8-án visszaadta a tizenötödrendű vádlottnak, és a tőle átvett két üveg keserűlikőrt még ugyanezen a napon átadta a tizenhatodrendű terheltnek.

A prostitúciós tevékenységből származó bevételeket a bűnszervezet tagjai fő szabályként olyan arányban osztották meg, hogy a prostituáltak a bevétel ötven százalékát tarthatták meg maguknak, míg a másik felét jutalékként a szervezőknek kellett leadniuk. Ritkábban, de előfordult olyan elosztás is, amely szerint a prostituáltat az általa megkeresett összeg negyven százaléka illette meg, míg hatvan százalékot a szervezőknek kellett adnia. Az ügyben vádlottként szereplő rendőrök az etikai kódex tizenhárom fejezetéből tizenhármát megszegtek.

A közszolgálatról és a testülethez tartozásról szóló fejezetek szerint a rendőr a közérdek szolgálatára hivatott, a szervezet jó hírének megtartására kötelezett. Magatartásukkal kizárólag a saját hasznuk gyarapítására töreked-

tek, kihasználva mások személyét, értékeit és javait. A jogszabályokból adódó kötelezettségüket megszegték, a testület hatékony működéséhez szükséges közbizalmat megrendítették. A tisztességről, az információról szóló fejezetben foglaltakat szintén megszegték. Tanulmányomban elemeztem a kódex vonatkozó rendelkezéseit, amely taxatív felsorolta az ajándékozási tilalmat, valamint nevesítette a korrupciós magatartásokat. Az ítélet szerint a tizenegyedrendű vádlott mindössze két üveg likőr ellenében intézte el a tizenötödrendű vádlott megkeresésére, hogy a sofőrként dolgozó terhelt a jogosítványát visszakapja. Az eset tipikus példája a rendőri korrupciónak.

A korrupció definíciójának meghatározására számos megfogalmazás született, tanulmányom szempontjából viszont az annak hátterében megbúvó pszichológiai tényezők a relevánsak. *Fogarasi Mihály* a „legalitás” és „haszon” dimenziók révén határozza meg, hogy egy szimbolikus síkon belül a korruptként azonosítható magatartások hová helyezhetők el.²⁴ Tanulmányomban a nem anyagi és az anyagi jellegű korrupciós magatartási formák bukkantak fel. A magyar rendőrök körében anyagi haszonszerzéssel együtt járó, azt feltételező mozzanatok jelenlétével rendőri korrupcióként a következő viselkedésformák jellemzők:

- megvesztegetések kérése, elfogadása (közte: zsebre bírságolás);
- kikényszerítés, zsarolás (közte: zsebre bírságolás);
- önzetlen felajánlások elfogadása;
- részben és inkább korrupciónak számítanak a „köztörvényes” csoportba sorolható bűncselekmények (lopás, olajszőkítésben való részvétel, rablás, betörés, kábítószerrel visszaélés, csempészet), valamint a privilégiumteremtő esetek zöme.²⁵

Jelen esetben a tizenegyedrendű vádlott a tizenötödrendű vádlott kérésére intézte el, hogy a sofőrként dolgozó vádlott a lejárt jogosítványát visszakapja, így az érte kapott két üveg likőr tipikus esete az önzetlen felajánlások elfogadásának. Megjegyzem, az emberek a nem anyagi jellegű, vagy nem a rendőrnek magának személyes anyagi nyereségként megjelenő viselkedési módokat is éppúgy korrupciónak tartják. Ilyen például a rendőrök hivatalos, ügyes-bajos dolgainak kollégáik közreműködésével – persze kölcsönösségi

24 Fogarasi Mihály: A rendőri visszaélések szociális reprezentációi I. *Pszichológia*, 2004/1., 75–107. o.

25 Fogarasi Mihály: A korrupció kriminálpszichológiája. 5. o.

http://korrupciomegelozes.kormany.hu/download/e/be/b0000/Fogarasi%20Mih%C3%A1ly%20A%20korrupci%C3%B3%20krimin%C3%A1lpszichol%C3%B3gi%C3%A1ja_tananyag.pdf

alapon – történő soron kívüli intézése, ami tipikusan ráillik az ítéletben szereplő tényállásra.²⁶

De hogyan dolgozzák fel ezt az elkövetők? A külső megfigyelő és értelmező szemszögéből nézve egyértelműen korrupcióként azonosítható történések a két érintett félnek a személyessé váló viszonyukból egyenesen következő, jogos, eleve elfogadható, kölcsönös előnyök nyújtásával járó cselekmény. Ez a valóság nem az alá- és fölérendeltek hivatalos viszonyából fakad, hanem az itt és most egyenrangúvá lett felek kölcsönösen előnyös alkuja. A résztvevők felfogása szerint nem történt normasértés, ezért nincs ok büntudat átélésére sem.

Az előbbi értelmezés élesen rávilágít arra, miért is oly nagyralátó várakozás, hogy a korrupció eme reciprocitásra épülő formáját a legtöbb, arra csábító helyzetben le tudjuk gyűrt: olyankor emberi természetünk bizonyos alapvető sajátosságait kellene háttérbe szorítanunk, amely jelen esetben szintén nem valósult meg.²⁷ A rendőrök hűsége, lojalitása és igazmondása megdőlt.

A becsület, fegyelmezettség, kötelességtudat, a jog és az erkölcsi rend megalapozására tett kísérleteik elbuktak. Még szomorúbb tény, hogy mindezt egy összehangolt, erre a célra specializált bünszervezetben tették. *Sherman* kifejti, a hivatali eljárásban szerepet vállaló (köz)alkalmazottak az adott helyen és időben vagy a közjó, vagy a saját érdekeik szerint tevékenykedhetnek. A saját érdekek követésének általános előtérbe kerülése az a tényező, amely elvezethet az átható, szervezett korrupciótípus kialakulásához. Ilyenkor maffiaszerű helyi társadalmi összefonódások kezdenek el működni, az intézményesült korrupció a szervezett bűnözés formáját öltve az igazságszolgáltatás és a helyi politikai hatalom meghatározó köreiből is tetten érhető.²⁸

Az erőszakról, a hátrányos megkülönböztetés tilalmáról, az emberségről, a segítségnyújtásról alkotott kódexi rendelkezéseket a rendőr vádlottak sorozatosan megszegték. Amikor a vádlottak hivatásosként „biztonsági, őrzési” feladatokat láttak el, és ezzel párhuzamosan az elszámolási vitákat erőszakkal oldották meg, vétettek a törvényi felhatalmazás ellen. Tudták, hogy az állami monopólium által rájuk ruházott erőszakot nem a törvényes rend fenntartásáért, hanem anyagi haszonszerzés céljából alkalmazzák. Az erőszakot önkényesen, meghatározott célból alkalmazták. Mind a prostitútorokkal, mind pedig a prostituáltakkal szemben erőszakot, könyörtelen, embertelen és megalázó, az emberi jogokat semmibe vevő magatartást tanúsítottak.

²⁶ Uo. 6. o.

²⁷ Uo. 10. o.

²⁸ Lawrence W. Sherman: Introduction: Toward a Sociological Theory of Police Corruption. In: Lawrence W. Sherman (ed.): *Police Corruption. A Sociological Perspective*. Anchor Press, New York, 1974

A vádlottak és védőik a kihallgatáson többször hivatkoztak arra, hogy a beszervezett lányok önként vállalták a prostitúciót, az anyagi jellegű szexuális kizsákmányolás mint tényállási elem hiányzott. Nézetemben a prostituáltak önkéntessége, vagy bűnelkövetésben társtettessege nem értelmezhető – ha valóban bebizonyosodik a kényszer és fenyegetés objektív körülménye –, hiszen emberi jogokat sért, így az önkéntesség fogalmát eleve nem valósíthatja meg.

A prostitúcióban egyetlen nő sem tekinthető passzív áldozatnak. *Kelly és Roland* közös kutatásukban megállapították, hogy mindegyikük arra törekszik, bármennyire kevésnek mutatkozik rá az esély és lehetőség, hogy megvédjék fizikai és mentális egészségüket, cselekvőképességük a túlélésért folytatott harcban mutatkozik meg. Ez nem szabad választás, nem önkéntesség, hanem küzdő és túlélő életmód, áldozati szerep.²⁹ Hiszen bármennyire próbál kitörni az adott élethelyzetből, az állandósult lelki és fizikai bántalmazások következtében nem tud.

Kutatása nyomán *Giobbe* szintén ennek ad hangot: Az állandó szóbeli visszaélésnek dokumentáltan és elfogadottan súlyos és hosszan tartó hatása van a bántalmazott nőkre. A prostituált nő folyamatosan ki van téve a lealacsonyító és megalázó szexualizált nyelvhasználatnak, amelynek célja a nő leértékelése és kihasználásának igazolása.³⁰

Solt Ágnes is hasonló véleményen van, miszerint a prostituált nők olyan élethelyzetben vannak, amelyben éppen csak a pillanatnyi túlélésért küzdenek, ők maguk – az áldozatok – adhatók, vehetők, bánthatók, fogva tarthatók és megalázhatók.³¹

Nemzetközi emberi jogi egyezmények és normák születtek arról, hogy senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak kitenni, márpedig a felsorolt kliensi cselekmények nemhogy a társadalomra veszélyesség szintjét, hanem egyenesen a súlyos emberi jogi bűncselekmények törvényi tényállását merítik ki.

Büntetőjogi szempontból egyenesen üldözni kell az ilyen elkövetőket, és nem oltalom, védelem alá helyezni.

29 Liz Kelly – Linda Regan: *Rhetorics and Realities: Sexual Exploitation of Children in Europe*. Child and Woman Abuse Studies Unit, University of North London, London, 2000

30 Evelina Giobbe: *Confronting the Liberal Lies About Prostitution*. In: Dorchon Leidholdt – Janice G. Raymond (eds.): *The Sexual Liberals and the Attack on Feminism*. Pergamon, New York–Oxford, 1990

31 Solt Ágnes: *Az emberkereskedelem áldozatait segítő intézményrendszerek működési jellemzői – egy kvalitatív kutatás eredményei*. In: Gyurkó Szilvia – Virág György (szerk.): *Emberpiac. A Magyarországot érintő nemzetközi emberkereskedelem társadalmi, kriminológiai jellemzői*. ESZTER Alapítvány, Budapest, 2009, 30–57. o. [ESZTER Könyvek]

Betlen Anna megfogalmazásában „a prostitúció világában a nő használat. Az egyik befogja, betöri, a másik megveszi, futtatja, a harmadik kibérli, visszaadja, a negyedik zsebre vágja a taxát meg azt a kis kenőpénzt. Olcsó cucc, jól jövedelmez, karbantartása egyszerű: minél kevesebbet eszik, annál többet tejel. És nem beszél.”³²

Az önkéntesség további megcáfolására szeretném a konkrét ügy kapcsán felhozni, hogy több mint negyven sértett szerepelt az ügyben, akik mind terhelő vallomást tettek az elkövetőkre. A rendőr vádlottak a nemzetközi és hazai egyezményeket figyelmen kívül hagyva etikátlan és erkölcstelen magatartást tanúsítottak. Egyértelműsíthető, hogy a rendőr vádlottak saját érdekeik szerint haszonszerzés céljából követték el a cselekedeteiket, hivatásos jelleük felhasználásával, etikátlan és erkölcstelen módon.

A rendőri vezetők szintén hibáztak, hiszen nem ellenőrizték, hogy a beosztottjaik a magánéletükben, illetve a munkaterületükön hogyan végzik a feladatukat. A belső ellenőrzésnek nem volt tudomása arról, hogy a vádlottak bűnös kapcsolatokat tartanak-e fenn, milyen életvitelt folytatnak, milyen egzisztenciális helyzetben vannak, az arányban áll-e a keresetükkel, szabadidejükben végeznek-e olyan tevékenységet, amely összeegyeztethetetlen a szolgálat érdekével.

Erre példa a tizennegyedrendű vádlott vallomása, aki elmondta, hogy az utolsó fuvarja 2004. november 30-án volt. Megjegyezte, hogy nem mindig ő volt a sofőr, mert a szolgálati feladatai miatt nem tudott bármikor rendelkezésre állni.

A rendőrségbe vetett közbizalom az eset kapcsán, tekintettel az elkövetők korrupciós magatartásaira, megingott. A felelősség kérdéskörében, az előbbi ítélet alapján a bíróság szabadságvesztés, pénzbüntetés és közérdekű munka főbüntetéseket, valamint közügyektől eltiltás, elkobzás mellékbüntetéseket alkalmazott.

Összegzés

John Thomas Noonan a következőket írja: „Egy társadalomban a közjó nem merül ki a materiális javak birtoklásában, hanem a közös eszmékre is kiterjed. Ha valaki ezen eszmék ellen vét – és ez történik, amikor a megvesztegetés gyakorlattá válik –, a közjót éri sérelem.”

³² Betlen Anna: Szabadon vagy önként. Élet és Irodalom, 2009/29.

A korrupciónak erkölcsi dimenziója is van. A szerző több érveléssel is alátámasztja, hogy a megvesztegetésnek súlyos erkölcsi vonzatai vannak. A korrupciós cselekmények mostanra a világ szinte minden országában büntetőjogi kategóriát alkotnak, ellene az országok stratégiákat dolgoztak ki.

A korrupciós cselekmények és a hatalom összefügg egymással, közöttük egyfajta kölcsönhatás keletkezik. Aki hajlandó fizetni, kivételes bánásmódra számíthat, kizárhatja a versenyből a konkurenciát, és előnyöket élvezhet. A korrumpált személyek nem beszélnek arról, ami e mögött zajlik, a jog és az erkölcs határterületein történik. A korrupció teljesen lerombolja a (köz)bizalmat.

A szerző szerint a bizalom megroppanásából eredő társadalmi kár túl van mindazon, ami anyagilag mérhető. Vagyis erkölcsi és etikai sérelmek is keletkeznek.³³ Amikor a közszolgák a saját gazdagodásuk érdekében cselekszenek, akkor az ellen a berendezkedés ellen fordulnak, amelytől ők maguk is függenek. Működhet-e úgy egy kormány, hogy annak felhatalmazottjai valójában nem a közjót szolgálják?

Eredményes stratégia lehet a korrupcióellenes intézkedések alapgondolatának továbbfejlesztése, hogy magának a korrupciónak a lehetőségeit kell felszámolni a joghézagok megszüntetésével és a korrumpált viselkedésre késztető téves szabályok kiküszöbölésével. A továbbgondolt stratégia az előbbieken túlmenően a szabályokra és az ösztönzőkre – valamint a szabályok megszegéséért járó súlyos büntetésekre – koncentrál. Hatékonyasága abban rejlik, hogy egyúttal az emberi viselkedés morális és erkölcsi alapjaira is hivatkozik.

Az elavult korrupcióellenes stratégiák, amelyek kizárólag a szabályok javítását és a büntetések szigorítását helyezik előtérbe, valószínűleg drágák és kevésbé hatékonyak.

Megoldást nyújthat, hogy hosszú távon a korrupcióellenes stratégiákat a morális képzéssel és az együttélés alapjául szolgáló erkölcsi alapelvekkel is támogatjuk. Erre a célra alkalmas intézkedésekkel és jól megválasztott ösztönzőkkel sokat elérhetünk a tiltott korrumpált magatartások ellen.

Az oktatás alapvető a stratégia alapjainak megerősítéséhez. Ez azt is jelentheti, hogy az oktatás folyamán is erősíteni kell a civil felelősséget. E tekintetben a szervezetek között együttműködés szükséges, amely kiterjed minden olyan szervezetre és társadalmi erőre, amely stabil erkölcsi alapon nyugszik. Egy szigorúbb etikai normákat követő társadalomban a korrupció elleni harc erős támogatást kaphat, amely jól kiegészítheti az elmúlt években a

³³ John Thomas Noonan: *Traces the history of bribery from ancient Egypt to ABSCAM, examines changing perceptions of bribery, and discusses the legal, ethical and religious injunctions against bribes.* University of California Press, California, 1987, p. 700.

korruptió és a vesztegetés elleni harc jogi kereteinek kiszélesítése érdekében hozott intézkedéseket.

IRODALOM

Angyal Ádám: Nézetek az erkölcsről. Aula Kiadó, Budapest, 2003

Betlen Anna: Szabadon vagy önként. *Élet és Irodalom*, 2009/29.

Csillag Sára: Az emberi erőforrás menedzsment mint morális útvesztő, etikai kérdések az emberi erőforrás menedzsment tevékenységben. PhD-értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem Vezetéstudományi Intézet, Budapest, 2012

Dékány Tamás: Az etikai kódex fontossága a korrupcióellenes harcban. *Belügyi Szemle*, 2003/9.

Fogarasi Mihály: A korrupció kriminálpszichológiája. http://korrupciomegelozes.kormany.hu/download/e/be/b0000/Fogarasi%20Mih%C3%A1ly%20A%20korrupci%C3%B3%20krimin%C3%A1lpszichol%C3%B3gi%C3%A1ja_tananyag.pdf

Fogarasi Mihály: A rendőri visszaélések szociális reprezentációi I. *Pszichológia*, 2004/1.

Freeman, Edward – Gilber, David: Corporate strategy and the search for ethics. Sage Publications, Inc., New York, 1988

Gecse Gábor – Volter Zsolt: A rendőri hivatás etikai kódexe. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 2009/X.

Giobbe, Evelina: Confronting the Liberal Lies About Prostitution. In: **Leidholdt, Dorchen – Raymond, Janice G. (eds.):** The Sexual Liberals and the Attack on Feminism. Pergamon, New York–Oxford, 1990

Hórucci László: Bevezetés az etika és a morál történetébe. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 1994

Kelly, Liz – Regan, Linda: Rhetorics and Realities: Sexual Exploitation of Children in Europe. Child and Woman Abuse Studies Unit, University of North London, London, 2000

Kopasz Árpád: A minőségirányítás aktuális kérdései és a fejlesztés irányai a rendőrségi szervezeteknél. *Magyar minőség*, 2003/8–9.

Kovács István: Az emberkereskedelemhez szorosan kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények – különösképpen a gyermekprostitúció – áldozatai emberi jogainak hazai vonatkozásai. *Polgári Szemle*, 2014/3–6.

Kovács István: A szervezett bűnözés két alappillére: az emberkereskedelemhez kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények valamint a kábítószer-kereskedelem összefonódása. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 2014/4.

Kovács István: A GPS előnyei, alkalmazásának hibái – egy kerítés bűncselekmény kapcsán. *Belügyi Szemle*, 2014/5.

Lacza István: A társadalmi, gazdasági és állami lét legfőbb kérdéseinek és elméleti alapjainak vizsgálata a közjó szempontjából. A nemzetközi és hazai szociálpolitika fejlődése és jelenlegi mérlege. Szent István Társulat, Budapest, 1943

- Marshall, Tom:** A vezetés megértése. Új látások a vezetés újszövetségi fogalmának lényegéről. Magyar Keresztény Kultúráért Alapítvány, Budapest, 2009
- Murdza, Karol:** Policajná kultúra. Policajná teória a prax. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2009
- Noonan, John Thomas:** Traces the history of bribery from ancient Egypt to ABSCAM, examines changing perceptions of bribery, and discusses the legal, ethical and religious injunctions against bribes. University of California Press, California, 1987
- Nyíri Tamás:** Alapvető etika. Szent István Társulat, Budapest, 2004
- Sherman, Lawrence W.:** Introduction: Toward a Sociological Theory of Police Corruption. In: **Sherman, Lawrence W. (ed.):** Police Corruption. A Sociological Perspective. Anchor Press, New York, 1974
- Singer, Peter (ed.):** A Companion to Ethics. Blackwell. United Kingdom, 1993 [Blackwell Companions to Philosophy]
- Solt Ágnes:** Az emberkereskedelem áldozatait segítő intézményrendszerek működési jellemzői – egy kvalitatív kutatás eredményei. In: **Gyurkó Szilvia – Virág György (szerk.):** Emberpiac. A Magyarországot érintő nemzetközi emberkereskedelem társadalmi, kriminológiai jellemzői. ESZTER Alapítvány, Budapest, 2009, 30–57. o. [ESZTER Könyvek]
- Szegő Katalin:** A moralitás problémája Hegel filozófiájában. *Korunk*, 1981. november
- Thompson, Dennis:** A közszolgálati etika lehetősége. In: **Gulyás Gyula:** Közszolgálat és etika. Helikon Kiadó, Budapest, 1997, 34. o.
- Turgonyi Zoltán:** Etika. Kairosz Kiadó, Budapest, 2003